

САНА ОЛОХ

Х а б а т
1931 жыл алтынны
16 нүкттөн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 76 (5900)

1983 жыл. Бас ыйын 28 күнэ
ОПТУОРУННУН

Сынага
2 хэцэ

РСФСР ВЕРХОВНАЙ СОВЕТЫН СЕССИЯТЫГАР

МОСКВА (ССТА). Бас ыйын 24 күнүгөр Кремль Улахан дыбарыаһыгар РСФСР онус алгырылылаах Верховнай Советын сэттис сессията үлөдэтэ. Депутаттар уонна мэдээттар табыарыстар Ю. В. Андропов, Г. А. Алеев, М. С. Горбачев, В. В. Гришин, А. А. Громыхин, Г. Н. Романов, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, В. И. Воронин, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, М. В. Зиминин, Н. В. Капитонов, Н. И. Рыжков дохсон уонун атыс тыаһынан көрүстүлөр.

Сессияга тыл эппит ССКП КК Политбюрутун чилиэнэ, ССКП КК секретара депутат М. С. Горбачев М. С. Соломенцев кини ССКП КК иһинээди Партийнай хотуура комитетын председателин бигэргэттилитинэн сибээстэн Российскай Федерация Министрдарын Советын Председателин эбэһинэтин босхолуур туһунан ССКП Кини Комитетын этинтин киллэрэ. Итини кытта тигис/сессия көрүүтүгөр РСФСР Министрдарын Советын Председателин В. И. Воронин уонун атыс тыаһынан ССКП Кини Комитетын республика Верховнай Советын старейшиналарын советинан бигироммит этинтэ киллэринэ.

РСФСР Верховнай Советта бу боппууоска уурайа ылына.

Ити кэнниттэн партия XXVI съезин уонна ССКП КК сессиятыгар (1982 с.) Пленумун көрдөбүллэригэр сөп үбөһинэрэн норуот туттар табаарларын огорон таһаарыны кытта, хаачыстыбатын үрдэттигэ уонна олорунан эргизин кытта РСФСР советскай уонна хаһаайыстыбаннай органнын сорууттары туһунан дакылаатты РСФСР Министрдарын Советын Председателин

солбуйааччы Е. Ф. Карпова огордо. Российскай Федерацията, диэтэ кини, пятилетка икки сылыгар норуот туттар табаардарын огорон таһаарыны үүтүтэ 4 бырайыанга, культурнай-бытовое итиэнэ хаһаайыстыбаннай анаа-лаах оҕоһуктарга 8,4 бырайыанга тэннэстэ, ол табаардар наадалаах үтүс көрүнүгэригэр эргизин дефицитин устар, олорунан иһилиэннэ хаачыстыбатын тупсарар кыагы биэрэ. Ол эрэри огорон таһаарыны таһыма, ордуу оҕоһулар бородууксууа хаачыстыбата уонна ассортимента, билигин даҕаны атыла-һааччылар көрдөбүллэригэр толору эппиттэ-бат.

РСФСР Верховнай Советын Президиума уонна бастайаннай комиссия-дара, республика Министрдарын Совета норуот туттар табаардарыгар иһилиэннэ наадылы-тын толорууга күнүтэ бөлүмтөлөрүн уураллар. Быыл 3,2 миллиард солгубайдаах итиник та-баардары эби огорон таһаарыны хааччылар дьайаллар ырытыллан оҕоһулунулар.

Советскай дьонноролхотун таһымын салгы үрдэһинэ иһилиэннэ-ни аһылы бородуукта-ларын хааччылыны тупсарыттан элбэх ту-туктаах. Олортои со-рохторугар наадылы билигин даҕаны ситэ-лоруллубат. Манньк усу-луобуйага, дин билиэ-тэнэ дакылаакка, ура-гы болломто тыа хаһа-йыстыбатын сырыетун ресурстарын рациональ-найдыт итиэнэ/ордуу толору туһаныыга, хор-туоппуйу, оҕуруот аста-рын, фрукталары, саа-харнай сүбүкүдэни, эти уонна үтүү харайыыга итиэнэ астаһынга тах-сар сүтүктэри сарбы-һыыга туһайыллыах тустаах. Аһылык ресур-сарын толорор дьайал-лар системаларыгар ула-хан султа сир ахсын

предпринимател, тари-тээр уонна учрежде-ния көмө хаһаайысты-баларын сайынарыыга бөриллэр.

Дакылаакка итинтэн салгы иһилиэннэни кыттык туттулар та-баардарынан хаачы-һыны тупсарыа боппу-уостарын быһаарыыга эргизин таридаларын оруолларын туһунан эти-линэ. Эргизин сааһаста-ра уонна сайаапкалара дефицити эбэтэр наады-һылдыбат итиэнэ аты-га барбат табаардар мун-һулуларын туора-тар туһугар производ-ство табаардары огорон таһаарыыга олохтоох хайысханы биэрэх тус-таахтар.

Норуот туттар табаар-дарын огорон таһаары-ны улаатыннырыа, ха-ачыстыбаларын уонна ас-сортименттарын тупсарыа олохтоох кылаарылар дьа-һаллара—норуот олохун уйгутун үрдэттигэ туһа-һылыгыт биэр кэлим процессе сүбүөхтөрө ити-лэр. Ону олоххо киллэ-рини—уопсай кыһамны. Министрстволар уонна ведомстволар, республи-ка народнай депутатта-рын Советтара ити су-руктары ситиһилээхтик толорорго сөптөөх усулу-буулаахтар уонна кыах-таахтар, диэтэ түмүгөр Е. Ф. Карпова.

МОСКВА (ССТА). Бас ыйын 24 күнүгөр Кре-мльга буолбут РСФСР Верховнай Советын сес-сията, норуот туттар та-баардарын огорон таһа-арыны кыттыгы, хаа-чыстыбаларын үрдэттигэ уонна олорунан эргизин тупсарыыга республика советскай уонна хаһа-йыстыбаннай органнын сорууттары дүүллэһэн баран, ити боппууоска уурайа ылына.

Сессияга РСФСР Оло-роор дьэбэ кодексын бы-райыагы туһунан РСФСР Верховнай Со-ветин олорор дьэбэ-ком-мунальнай хаһаайысты-бага уонна олох-дьаһа-ды хааччылыыга комис-сиятын председатели Н. Н. Пономарев огор-

бут дакылаат дүүллэ-һилинэ.

Российскай Федерация-га, диэтэ кини, олорор дьэбэри тутуу кыт-программат олоххо кил-лэриллэр. Сыл ахсын 60 мелүүөн көрүгэ ква-дратнай метр иһинээх олорор дьэбэри үлэ-кылариллалар. Олорор дьэбэ государственнай, об-щественнай уонна коопе-ративнай фондата 1300 мелүүөн квадратнай метртэн орто. Ити 1985 сыллаарытаагар икки тө-гүл көрүгэ элбэх.

Республика Олорор дьэбэ кодексын быра-һыагы билиһиннэри-гэр дакылааттыт коден-сага гражданныр олох-тохмут бэрэдэгинэн оло-роор дьэбэри ыһыыга уонна онон олорор дьэбэ государственнай итиэнэ общественнай фондала-рын, ону тэнэ ЖСК дьэбэ-лэригэр болдього суох туһаныыга бырааптар бигэртэнэри билиэтэ-тэ. Гражданныр олорор дьэбэн хааччыны уон-на онон туһаныы бэрэ-дэ, гражданныр олорор дьэбэри тупсарыыга наадылыларын билинэр төрүттэр переченигэ бы-һаарылланылар. Олорор дьэбэни бастакы учура-ттар бырааптаах граж-данныр туспа категория-лара чорботуллан билиэ-тэнэ. Докумунга ула-хан мизет олорор дьэбэ фондун харыстааһын, ту-һаныы уонна өрөмүөн иһилин боппууостары-гар бөрилинэ.

Дүүллэһин кэнниттэн депутаттар РСФСР Оло-роор дьэбэ кодексын, ону туттууга киллэри-бэрэдэгин туһунан уурайа-гы бөйр санаанан ылы-нылар. Олорор дьэбэ ко-декска туттууга килэр сыт тохсунуу 1 күнүттэн иһилириллэр.

РСФСР Верховнай Со-ветин Президиумун Се-кретара Х. П. Нешков дакылааттын сунньуан сессия РСФСР Верховнай Советин Президиумун Ыйаахтарын бигэртэ-тэ уонна туһааннаах Со-куоннары итиэнэ уу-райахтары ылына.

сыраттылар.

Саха государственнай музикальной театрыгар Саха сиригэр кыах литературатын күннэригэр үөрүүлээхтик аһыы биэрэ-диратуралар довордохуулары—норуоттар довордохууларын надыл-хай бырайыаннарынан буолла.

Казах довордохуу бу күннэргэ хаа да бөлөххө хайдан республи-ка кэбэ оройуоннарыгар ыла-дыттылар.

ОТ ХОМУУРУГАР
БАСТАКЫ КҮННЭРТЭН
—ҮЧҮГЭЙ ТЭРЭЭНИИ,
ҮРДҮН ОҢОРОМУТОНУ,
БАСТЫН ХААЧЫСТЫБАНЫ!

Оройуоннаабы штабка

Ааспыт бэтинсэбэ сүөһү аһылыгы софтуопка-лааһынга общественность кометун тариэр оро-йуоннаабы штаб муннаа буолла.

Муннааха от хомууругар оройуон промышлен-най предпринимателарын, хаһаайыстыбаннай тари-хтарын, государственнай учреждениеларын кол-лективтара кыттыларын итиэнэ, ССКП КК бэс ыйынаабы (1983 с.) Пленумун көрдөбүллэригэр сөп үбөһинэрэн, хотууру идеологическай хааччылыы сорууттары туһунан боппууос көрүлүнэ.

Штаб бары коллективтар салайааччыларын от ыйын 4 күнүгөр дьэри шэфтээх совхозтарыгар от хомууругар бастайаннай састааптаах эвеноларын тариэн ходуһага киллэрэллэригэр, ЫВСЛКС рай-комун от ыйын 10 күнүгөр Арылаах отделение-тыгар удурнай комсомольскай элэрэти көмө-һытарыгар соруудахтаа.

От ыйын 8—17 күннэригэр сүөһүгэ дорөххэй аһылыгы софтуопкалааһынга общественность бас-такы күргүөмнээх тахсытын тариэргэ быһаары-лына.

Оройуоннаабы штаб муннаабы кини председа-те, ССКП райкомун иккис секретара С. Н. Маки-рон салайан ытта.

Хотууру тыаһаттылар

«Чурапчы» совхоз Сы-ланнаабы отделение-гар И. П. Сивцев уонна М. М. Трофимова эвено-лара бастакынан ходу-һа киирдилэр.

Иван Павлович хайы-да сылын эвеновойдуур, апытаах үлэниг. Кини Бэрэ биригээдэтигэр 3 киилээх илин эвено-тун

салайар. Оттон Михаил Михайлович быыл, аан бастаан 14 киилээх көлө-илин эвено-тун баһылаан-коһулаан үлэ-дэтигэ. Киилэргэ 7 ат сыһыарылыныа, киилэ-лэригэр трактор көмө-һүөгэ, Үлэлэри Улахан Күөлтөн садалаатылар. Эвенолар иккис 150-нуу тонна оту софтуоп-калыр былааннахтар.

Ф. ДРУЗЬЯНОВ.

«Мылдааһы» совхоз Бөлүгүрдээги отде-лениеттар эдэр комму-нист Г. К. Гермогенов салайар 7 киилээх ил-лим механизациялаах комсомольскай - ыччат звенога быыл сайын 700 тонна оту софтуоп-калыр былааннаах.

Эдэр отчуоттар трак-тордарын уонна холбо-ноор массаларын эрдэ

Ходуһаларыгар көстүлэр

көрүмүттэргэ, үлэ-дэ толору бэлэмнээбиттэргэ.

Быыл Амма сүн-нүгэр от үүтүтэ төһө да бытаарытын үрдү-нэн, бэрэбэ киилэр от-туур ходуһаларыгар, Бэс Күбэйгэ, көстүлэр.

М. ДИОДОРОВ.

Үтүө үгэспитинэн

Билигин Чапыр иһи-лиэгин кырдыаастара, от хомууругар сыл ахсын кууспут кыайарынан кө-мөлөһө сатылыбат.

Былырын кырдыаас-тар советтарын предсе-дители В. Е. Дьяковскай тариититинэн элбэи үлэ-дэбиппит. Совхозтот от-делениеттар 69 усугуна хотууру, 41 кыраабылы, 36 атырдыаы огорон туттарбыппыт. Ол иһи-гэр ытык кырдыаас Ара дойду Улуу саритин инвалида, Албан Аат III степенэ орден кавалера С. И. Адамов 30 хотууру сана таптайан уонна ук-таан, 12 кыраабылы, 16 атырдыаы огорон, 6 ти-мир күрдэри уктаан улаханнаах көмөлөспүтө. Ходуһага 29 киин киирэн совхозка 120 тонна оту софтуопкалаан былаа-мытын 10 тоннаан аһа-рыппыт. Ордун үчүгэй-дик оттообут Егор Ми-ронов 20,6 тонна, Васи-лий Михайлов 15 тонна

бастаан хаачыстыбалаах оту софтуопкалаабытта-ра.

Быыл, ити үтүө үгэ-спитин салдаан уонна Ам-ма оройуонун пенсионер-дарын республика бары кырдыаастарыгар аһа-ас сорууттары өйөөн, сүүр-дэ үһүө буолан 150 тонна-тан итэбэһэ суох оту со-фтуопкалаан совхозка туттарга быһаарыны-быт. Итини таһынан эмиэ кууспут кыайарынан ок-ко туттулар тариэлэри огорсохпунт: 30 илин хо-туурун уктаан, 51 кыраа-былы уонна 60 атырдыа-ы огорон отчуоттарга көмөлөстөрбүт дэһэбэт.

Кырдыаастар бары от-туур сирдэрин чулхай-даатылар, ходуһага субу күннэргэ киирэгэ тари-лаллар. Оттон хотууру садалааталлар эрө кии-лэр өрөөн сыппат, тох-тоон турбат дьиннор. Буо-лумуна даҕаны, от хо-муура тыа сиригэр саа-май тутуах үлэ.

Р. ДАНИЛОВ,

хаһыат общ. көрр.

КАЗАХ ЛИТЕРАТУРАТЫН КҮННЭРЭ

Ааспыт бэтинсэбэ, бас ыйын 24 күнүттэн, Саха сиригэр казах литературатын күннэргэ садала-нылар.

Бу кэрэ-бэлиэ бырааһынныкка Казахстан Суруйааччыларын сою-һун бырабылланнаатын секретара К. Турекулов салайааччылаах быраатты республика суруйаач-

чыларын сүүрбэттэн тахса киилээх делегацията кыттар.

Делегацияны ССКП уобала-стаабы комитетын бастакы секре-тара Ю. Н. Прокопьев приемна-та. Ити кэнниттэн Күннэр кыт-тылаахтарга бэйэлэри бөйр идэ-лээхтэригэр—Саха сирин суру-йааччыларыгар, П. А. Ойуунускай аатынан литературнай музейга

Партия тылын — маассага!

ХАС БИИРДИЙ КИНИЭХЭ ТИЭРДЭРГЭ

Карл Маркс аатынган совхоз Төлөй Дирингийн биригээдэтин работчийдарын уопсай мун-нааар ССКП Кийн Комитетын бэс ыйынаады (1983 с.) Пленумун уонна ССРС Верховнай Советын ахысэ сессиятын түмүктэрин тустарынан йиитинэринийн партийнай тарилтэ секретара Л. А. Дьяков омордо. Мунунах кыттылаах-тара, партия уонна правительствэ советсай дэоннор тустарыгар ахсабат арайлы кыһам-ныларгытар эппиэттээн, сыйлах сүөһү аһылыгы соротуопкалааһынга ах-

тивнайдык кыттарта бы-лаарынылар. Биригээдэ бу сессията 1300 тонна оту соротуопкалаахтаах. Ити кирбиини ыларга биир калым механизациялаах уонна биир көлөлийи звенотун үлэлэ-тэргэ, ону таһынан илин-нэн оттоһуну кизитини-тэрийэргэ чопчу сорун-туруорулуна.

Партбиро бу күниэргэ идеологическай активна аналлаах семинары тари-йэр. Пленум уонна сес-сия матырыйаалларын хас биирдии киниэхэ тиэрдэр дьаһаллары ылар.

М. КРОПНИКОВА.

САБАЛААТЫБЫТ

Субуруускай аатынан совхоз Хатылытаагы от-делениелыгар сайынгы кыһайыстаһаннай үлэ-лэр балааннарын тол-рууну идеологическай от-тунэн хааччылыкта 5 кийиттэн састааптаах группаны орто оскуола-директора Д. П. Чечебу-тов салайар.

Отделение икки ман-нык фермаларыгар, биир ычат сүөһүнү кө-рөр, хортуопуу уонна оҕуруот аһын, туорах-таах культуралары итин-нэ синаһи үүннэрэр эе-ноларыгар, 7 оттуур эе-ноларга политинформа-тордар аһанылар. Бу эппиэттээх үлэде участ-ковай балыһа сөбүдис-сийэ М. М. Иванова, сельсөкөй Культура дьэ-тин директора П. П. Пе-трова, сельсовет исполко-

мун секретара Э. А. Кузьмин, совхоз статис-тика М. Д. Иванов уо.д.а. курдук опыттаах дьонно-ру туруордубут.

Ус сиргэ кыһыл мун-нуктар үлэхтэн эрэллэр. Көһө сылдыар эгиче-моданнары бөлөмнөн бу күнүэргэ хонуутаагы отууларга таһаарыахпыт. Олорго ССКП Кийн Ко-митетын бэс ыйынаады (1983 с.) Пленумун уонна ССРС Верховнай Сове-тын ахысэ сессиятын тү-мүктэрингэ семинары тари-йэргэ, сүбэлэри биэрэрэ быһаанылар.

И. ЧИГИНАРОВ,
Хатылытаагы партий-най тарилтэ секретара.

ПРОПАГАНДИСТСКАЯ ГРУППАЛАР

Партия райкома ССКП Кийн Комитетын бэс ыйынаады (1983 с.) Пле-нумун ССРС Верховнай Советын ахысэ сессия-тын матырыйаалларын пропагандалааһынга ал-та пропагандистская группаны тарийда.

Пропагандистская груп-палары ССКП райкомун уонна райсовет исполко-мун эппиэттээх үлэни-тэргэ салайаллар. Лекция-лары «Знание» общество лектордары аарыахтара.

ССКП КК бэс ыйы-наады Пленумун маты-рийаалларын пропаган-далылар группалары Карл Маркс аатынан совхозка партия райкомун иккис секретара С. П. Макарой, Субуруускай аатынан совхозка райком отделын эбидиссийэ И. И. Федо-тов, «Ыһадаарайы» сов-хозка ССКП райкомун чилиэнэ, райсовет испол-комун секретара И. П. Васильева салайаллар.

С. ЧИГИНАРОВ.

РСДРП II съездин 80 сылын көрсө

Сирдыт автографтаах

ЛЕНИНГРАД. Салты-ков-Щедрин аатынан пуб-личнай библиотека руко-писаларга отделын сорго-тунан буоллааччы «Пле-ханов дьэтин» научнай үлэни-тэргэ маһаары ар-

хытан итиннэ библио-текаттан Г. В. Плеханов В. И. Ленин, П. К. Кроп-ская оморбут бэлэтээ-һиниэрдээх өбөтөр Д. И. Ульинов суруйбут доку-муоннарын булулар.

Оройуон орто оскуолаларын выпускниктара бэ-ыйыт 25 күнүгэр бүтөһик экзаменнарын туттарды-лар. Кинилэртэн сорохторо үөрэхтэрин салгыахта-ра, үгүстэрэ оройуон сэхэлэригар үлэли тах-сыахтара. Ол туһунан бийаги корреспонденттэ-миһаалытар ЫБСЛКС райкомун секретара В. Федорова маһык кэпсээтэ:

—Муус устарга совхоз-тарынан орто оскуоланы бүтэрээчилэр элеттара ыһыттылыбыта. Онон Му-гудай орто оскуоланы 10 выпускнигыттан 19-ба тутуспутунан төрөөбүт совхозтарыгар үлэлик тахсарга быһаарынан оройуон орто оскуола-ларын выпускниктарыгар ыһырылы таһаарыттар. Билигин оҕолор ханна үлэлиэхтээхтэрэ хайы-үйө быһаарылыныа. Ки-нилэри бахсылар эмнэ өйөөбүттэрэ: 18 оҕоттон 10-на производствора тахсыахтара. Онон Карл Маркс аатынан совхоз-ка быйыл барыта 29 эбик күүс кэллээ.

Болтоһо адыс кылаас-таах оскуоланы быраа-һыннылытыа кэрэстий-либэт саалатыгар вы-пускниктар, учууталлар уонна төрөһүттэр «Ы-раһаай ахысэ кылаас. Дорообо, тохсус кылаас!» дьэи үөрүүлэх бичирэ-миһтылар.

Оскуола выпускникта-рын директор З. Е. Его-ров эбэрдалээтэ уонна

Оскуола олобо

Совхозтарга — эбии күүс

Хатылы орто оскуола-тын 35 үөрэнээччигэ Му-гудай уонна Темпо вы-пускниктарыны ыһыры-ларын көхтөөхтүн өйө-түлөр. Кинилэртэн 27-рэ Субуруускай аатынан совхозка үлэли тахсар-та дуоһулар түһэриги-лэр.

Амма орто оскуоланы быйыл 26 оҕо бүтүрдэ. Кинилэртэн 16-та сага тариллибэт «Мындабаа-йы» совхозка үлэли хаа-ларга быһаарыныа. Ки-

нилэргэ Мырылаттан Ха-тылы орто оскуола-тын бүтүрбэт 8 үөрэнээч-чи эбии кэллээ. 10 вы-пускник бөдөрбөт идэлэ-рингэр үөрэхкэ кыһыан-тутарсан киирбэт түбэ-

таларыгар эмнэ совхозка төһөргө үлэллэри биэр-дилэр.

Хайахсыт орто оскуо-латын 19, Диринг оскуо-латын 59 үөрэнээччи бү-түрдилэр. Кинилэртэн 30-ча эрэ оҕо совхозка үлэлир бадалаарын би-лэрдэ. Диринг орто ос-куоланы бүтүрбүттэр урукку сылларга произ-водствора тахсан үрдүк көрдөрүүлэри ситиспит-тарин туһунан бийаги эл-бэх үчүгэй тылы этиэх-

«ДОРООБО, ТОХСУС КЫЛААС!»

Кинилэргэ ахысэ кылаа-һы бүтүрүн туһунан си-бидисталистиболэри тут-тартаата. Экзаменна киирбэт 15 үөрэнээччи кылаастарын бука бары бүтүрдилэр.

Маһнагыт кылаастан хаачыстыбада үөрөмүт Гайя Капрынов, Гоца Назаров, Дуя Васильева уонна Агаша Новгоро-дэ

ва экзаменнарын бары предметтарга «4» уонна «5» сыаналарга туттар-дылар. Кинилэр Хайвал грамоталарынан наҕара-далаһылар.

Икки выпускник 13 М-дээх Одьулууннаагы СШТУ-ға, биэр оҕо Якут-скайдаагы медицинскэй училищегэ, атыттар тох-сус кылааска салгыи үө-

КҮНҮ-ДЫЛЫ СҮТЭРИМИЭХХЭ

Оройуон оскуолалары-гар сана үөрэх дьылы-тар бөлөмнүн саба-лаһыа. Быйыл Кытаанах орто оскуолатыттан уон-на Интернат-оскуолатын уратыларга быстах өрө-мүөннэр кытыллыахтара. Уэһи Амма уонна Диринг орто, Соловьев уонна Одьулуун адыс кылаастаах оскуолалара үчүгүйдик садалаатылар. Соловьевка өрөмүөн өсө-саас муус устартан ыһ-тылар. Үөрэнэр корпус-тарылысата уларытылын-на, билигин түнүктэр араамаларын саҕарды-та матырыйаалы бөлөм-нииллэр. Кырааскалаа-һын, испэскалһын ба-ры оскуолаларга төтөм-нээхтик ыһыттылар.

Кытаанахха оскуола уунан иттиһилэр система, та кийн котельнайта хол-бонуктаах, биэр оморор дьэи өрөмүөннээхтээх үлэ уонна сынһалан-лаарыгар аһаан үс

дьэи тутуллуохтаах. Ман-на билигин «Учуутал-83» тутар этэрээт үлэли сылдыар, элбэх матыры-йаал булулуна. Ол эрэ-ри итэргэс-быһаарас элбэх. Колобур, улахаһыттан эттэххэ, сир дьөлө үүт-түүр установка суоруттан үлэ атахтанар куттала үөскээтэ. Радиатордар, турбллар тийбэттэр.

Интернат-оскуолада үө-рэнээччилэр оморор кор-пусларын аһылаатын са-һаарылар, штунатурна-лааһынга барыта 60 тыһ. солк. көрүлүбүтэ. Улэһит илэи суоруттан үлэ садалана илик.

Онон бу икки оскуола-да үлэ төрөһүнүн өсө-түһсэрар, күнү-дылы сүтэрбиккэ дьаһанар наа-да.

Оскуолаларга тупса-рылыбыт программаны үөрэтиги аһаалаах ба-рыта 231, ол иһигэр 16 модульнай, 88 биэр кийн-төн садаллар кыахтаах

үөрэтэр кабинеттар баар буоллулар. Бийаги ка-бинеттары үөрэтэр-мето-дическай хабааннаах оморор сорук турар. Онон бу үлэ сайынны да тох-лообот. Чуолаһы, Диринг-тэ үлэ бара турар. Атын оскуолалар педколлек-тивтара бу кэми эмнэ мүчү туппаттара эрэ-йиллэр.

Сага үөрэх дьылыгар оройуонна 30-ча сага учуутал кэлэрэ күүтүл-лэр. Оттон кийилэри оло-рор дьэиһөн хааччыһы боппуруоһа быһаарылла илик. Быйыл Сылап, Амма, Хайахсыт оскуо-лаларыгар учууталлар байаһыра баа өтүлэри-нэн тутар этэрээт тари-нон оморор дьэиһи ту-тарга көдүлээбиттэрэ сов-хоз салайааччыларын өт-түлэригэр септөөх өйө-бүлү ылбата. Сайынга адыах хаамылаах сир-гэ сытар бэрэбиһалары аталтарга тректор

пэтин сөд. Ол эрэри ба-йыл кийилэри утумнаа-чалар тобо эрэ адыах курдуктар. Бу туһунан выпускниктар өсө төгүл төлүкүдүүлэри наада. Кытаанах уонна Сылап оскуолаларын 84 выпуск-нигыттан 8 үөрэнээччи салгыи үөрөнө барыада, атыттар бары «Чурап-чы» совхозка үлэлиэхтэ-рэ. Кинилэргэ эбии үгэс курдук. Бэрэ фермалар Чурапчы орто оскуола-тын выпускниктара сөд-нү иттиһиттэр тахсыах-тара.

Онон оройуон үрдүнэн барыта 189 выпускник совхозтарга үлэли тах-сыада, 23 оҕо араас ти-рилтэлэргэ үлэлиэхтэ-ра.

Ас-үөл программаны олоххо быһаччы киллэ-сэргэ быһаарыммыт күн-дү выпускниктар, эһиги олоххо бастагы харды-һыт эрчимнээх буоллун!

рөмүргэ быһаарынылар. Ус выпускник Сылап ор-то оскуолаларыгар нуучка тылын уонна литература-тын диригэһтэн үөрэтэр кылааска үөрэхтэрин салгыахтара.

Выпускниктары эбэр-дэлээн төрөһүт Д. З. Со-дольицев, оскуола аһууһа Г. М. Слепцова уо.д.а. тыл эттилэр.

Е. ВАСИЛЬЕВА.

уларыбаккалар заспыт сайын бу үлэ тохтубута. Быйыл да балаһыанньа көмөтө. Амада 17 ки-һилээх этэрээт үлэли сылдыар. Кайахсыкка түөрт квартираллаах дьэи аһылаата түһэрилиннэ.

Бахсы, Кытаанах, Му-гудай уонна Диринг орто, Соловьев уонна Одьулуун адыс кылаастаах оскуо-лаларыгар учууталларга кыстыгыр оттук мас то-лору киллэрилиннэ. 9 ос-куолада үлэ ыһтылар Чурапчы орто, адыс кы-лаастаах оскуолаларын уонна интернат-оскуола учууталлара оттук ма-һынан сыл ахсын эрэй-дэнэллэр эрэри, бийи-гин даҕаны хамсааһын суох.

Наһыйыһыны, тар-һына суох буолууну күн-дүүс күүһүт. Оскуола-лар сага үөрэх дьылы-гар бөлөмнөннэлэригэр болломтону ууран тэ-тимнээхтик ыһыахха.

Р. САВВИН,
профессор райкомун председатели.

«КОММУНИСТ» СУРУНААЛ УОЧАРАТТААХ НҮӨМЭРЭ

ССКП КК теорети-ческай уонна полити-ческай «Коммунист» сурунаалын 8-с нүө-мэргэ бэлэттээһи та-һыста.

Онон бэлэттэһинилэр ССКП КК бэс ыйы-наады (1983 с.) Пле-нумун туһунан инфор-мациянай ийитинна-рын, Пленумна ССКП КК Генеральнай се-кретара Ю. В. Андро-пов этиһтэ. «Партия идеологическай, аһа-сабай - политическай үлэтин тирээч турар»

боппуруостара» дьэи ССКП КК секретари К. У. Черненко даһы-лаата. ССКП КК Пле-нумун уураада, ССРС Верховнай Советын ахысэ сессиятын ма-һылааһына.

«РСДРП II съезди 80 сылын туолууттары» дьэи рубрикада ССКП КК Политбюротун чи-лиэнэ В. В. Гришин уонна ССКП КК По-литбюротун чилиэн-гэр кандидат Б. Н. По-номарев ыһтылаһылар бэлэттэһинилэр.

информациянай ийити-наринилэр. Кинилэри «Ис-крада» 1901—1902 сыллар-га ыһыттылар.

ССТА фотохрониста.

МЭЧЧИРЭН КЭМИГЭР—ЭЛБЭХ ЭТИ, ҮҮТҮ!

1983 снл сайыныгар сүөһү иттигитин бородууксуйатын онгортон таһаарыыны уонна соботуопкалааһыны элбэтигэ, хаачыстыбатын тупсарыыга оройуоннар уонна совхозтар социалистической куоталаһыларын УСУЛУОБУЙАТА

Куоталаһы икки зонанан тэркэлэр.

БАСТАКЫ ЗОНАҔА кинирэллэр: Алдасевский, Амма, Бүлүү, Уһаа Бүлүү, Ленинскэй, Ленскэй, Мэнгэ-Хангалас, Нам, Олүхүмэ, Орджоникидзевский, Сунтаар, Тымна, Уус-Алдан, ЧУРАҢҠЫ оройуоннара уонна Якутскай куорат.

КУОТАЛАҔЫН КЫАЙЫЛАА-БЫНАН ордуу элбэх үүтү ыабыт, ынахтан үүтү ыабыт урдэппит, ыадаагы графитын толорбут, ааспыт дьл туһааннаах кэмнээхэр үүтү ыабын уонна государствога туттарыыны элбэппит, кини хаачыстыбатын тупсарыт уонна таһаарыаһын урдэппит оройуоннар уонна хаһаайыстыбалар аарылаахтара. Бүтөһиктээх түмүгү таһаарыыга ынары уоллары, үүт ыабын түүһүтэ учуоттаахтара.

КЫАЙЫЛААХТАРЫ НАБА-РААДАЛАҔЫГА бастакы зонада оройуоннарга биэр бастакы уонна биэр иккис, совхозтарга биэр бастакы уонна иккис мисетэлэр олуктоһоллор.

Куоталаһы түмүгүн таһаарыыга кыайылаахтар Тымна хаһаайыстыбатын министерствотын уонна тымна хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин профсоюзун обкомун түһэриннэринэн быһарыллаллар. Сезон устата иккитэ —атырдаах ыйын 1 күнүгэр уонна алтынны 1 күнүгэр куоталаһы түмүгэ онгоһуллар. Оройуоннар уонна совхозтар үлэлэрин түмүгүн Тымна хаһаайыстыбатын министерствотын ый 5 күнүн иһинэн киллэриэхтээхтэр. Ити бөдөххө матырыйаллы түһэрбэтэх оройуоннар уонна хаһаайыстыбалар куоталаһы түмүгүн таһаарыыга киллэриллибэттэр.

КЫАЙЫЛААХТАРЫ КОБҮЛЭЭ-БИН:

— бастакы мисетэни ылбыт оройуонна ССКП обкомун, Саха АССР Министрдарин Советын, ПССУОС уонна БЫСЛКС обкомун көһөрүлэ сылдар Кыһыл знамента туттарыллар.

— бастакы мисетэни ылбыт хаһаайыстыбада Саха АССР Тымна хаһаайыстыбатын министерствотын, тымна хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин профсоюзун обкомун көһөрүлэ сылдар Кыһыл знамента туттарыллар.

— иккис мисетэни ылбыт оройуонна ССКП обкомун, Саха АССР Ми-

нистрдарин Советын, ПССУОС уонна БЫСЛКС обкомун Бочуотунай грамотага туттарыллар.

— иккис мисетэни ылбыт совхозтарга Тымна хаһаайыстыбатын министерствотын, профсоюз обкомун Бочуотунай грамоталара туттарыллар.

— үүтү ыабын куоталаһы ыла-былаахтара оройуоннар уонна хаһаайыстыбалар «Кыһыл» уонна «Социалистическая Якутия» хаһыаттар страницаларыгар республикатаагы Бочуот дуоскатыгар таһаарыллаллар.

СҮӨБҮНҮ УОТУУГА. Республикатаагы куоталаһы кыайылааһынан түмүк уотуну киллэрин туран биэр сүөһүтүн ордуу үрдүк төлөһүүнү ылан государствога сүөһү 80 быраһылыгыттан итэрэһэ суоһун үрдүгэ уойулааһынан уонна ордуу үрдүк орто ылааһынаах сүөһүнү туттарыт оройуоннар уонна совхозтар аарылаахтара.

Бастакы зонада сүөһү орто ылааһына оройуоннарга 320, совхозтарга 330 килограммтан итэрэһэ суох буолара олуктоһонно.

Кыайылаахтары наараадалыырга бастакы зонада оройуоннарга биэр бастакы уонна биэр иккис, хаһаайыстыбаларга биэр бастакы уонна иккис мисетэлэр олуктоһоллор. Куоталаһы түмүгэ 1983 снл сэттиннэ 1 күнүгэр таһаарылды.

КЫАЙЫЛААХТАРЫ НАБА-РААДАЛААҔЫН:

— бастакы мисетэни тахсыт оройуонна ССКП обкомун, Саха АССР Министрдарин Советын, ПССУОС уонна БЫСЛКС обкомун көһөрүлэ сылдар Кыһыл знамента, совхозка —Тымна хаһаайыстыбатын министерствотын уонна профсоюз обкомун көһөрүлэ сылдар Кыһыл знамента туттарыллар.

— иккис мисетэни ылбыт оройуонна ССКП обкомун, Саха АССР Министрдарин Советын, ПССУОС уонна БЫСЛКС обкомун Бочуотунай грамотага, совхозтарга —Тымна хаһаайыстыбатын министерствотын уонна профсоюз обкомун Бочуотунай грамоталара туттарыллар. Куоталаһы ылаахтара оройуоннар уонна совхозтар «Кыһыл» уонна «Социалистическая Якутия» хаһыаттар страницаларыгар Бочуот республикатаагы дуоскатыгар таһаарыллаллар.

КИМ ТӨНӨ ҮҮТҮ ЫЫРЫЙ?

БЭС ҪЫЫН 18—24 КҮННЭРИНЭЭБИ СВОДКА

Сондотторот от 18-24 күннэригэ	Сүөһү үлэһит	Тымна үлэһит	Куоталаһы валок үүтү		Куоталаһы үүтү (снл)		Куоталаһы үлэһиттэр үүтү (снл)	Тө рөөб үлэһит	Снл үлэһит
			1982 с.	1983 с.	4-й	10-й			
Карл Маркс	1061	1486	130,6	134,1	0,8	0,5	120,1	1296	1366
Одзулуун	610	450	30,0	39,0	0,0	0,0	34,0	358	460
Мугудай	636	524	45,0	52,1	0,1	0,0	49,4	524	511
Вахем	676	432	55,6	43,0	0,3	0,0	37,7	414	303
Субуруускай	823	583	46,3	54,2	0,5	0,2	49,1	628	518
Хатылы	303	263	22,0	22,2	0,7	0,4	19,3	218	247
Болтоно	440	320	24,5	32,0	7,3	10,0	29,6	310	271
Эрилик Эриетин	1885	1301	135,3	117,8	0,2	0,6	103,7	1231	1301
Холтодо	320	335	32,8	28,6	0,5	0,5	24,0	270	390
Халаар	460	320	37,0	30,0	0,3	0,3	28,0	300	296
Хайахсыт	458	320	32,0	20,5	0,3	0,0	22,0	268	290
Чакыр	423	306	33,8	30,7	7,0	7,0	29,7	396	325
Чураҥчы	1360	1019	66,0	77,0	0,6	7,5	70,0	1023	914
Сылан	600	559	37,0	42,0	0,1	7,5	37,0	530	449
Килэни	300	230	14,0	16,0	0,4	0,0	15,0	270	282
Арылбаах	320	230	10,0	19,0	0,9	0,2	18,0	223	183
Мындааайы	909	730	66,0	64,0	0,6	8,7	59,9	758	805
Болугур	500	420	41,0	40,0	0,0	0,3	37,0	430	470
Соловьев	409	300	25,0	24,0	0,1	0,0	22,9	328	335
Оройуон үрдүнэ	6394	5099	450,4	447,0	0,2	8,7	402,8	483,9	4904
1982 снл	7015	5072	—	—	—	—	353,2	5176	4716

Ааспыт нэдиэлэҕэ оройуон совхозтара валово-йуон 3099 центнер үүтү ыабылар, онтон государствога 2787 центнерин туттардылар. Ордуу улахан хаалыы-

ны Кыһыл, Соловьев, Одзулуун уонна Холтодо отделениелара таһаардылар. Үүс фермалар нэдиэлэҕэ, ыадаагы графиттарын толорботулар.

Хаалыа бирчичиннэ-хэ.

ТЫА ХАҔААЙЫСТЫБАТЫН УПРАВЛЕНИЕТА.

МЭЧЧИТИНИ, ЭБИИ АҔАТЫНЫ КИЧЭЙБЭККЭ

«Мындааайы» совхоз ыабык фермаларынан 64-түү центнер үүтү ыабылар, государствога 59-түү центнерин туттардылар. Ити графика көрүлүбүтүнээхэр быдан абыах. Онон бу ыйга 172 тонна үүтү туттарыахтаах былаамытын бэра-суора 150-ча эрэтоннанан толорор буоллубут.

Ордуу улахан хаалыы Соловьев отделениелар таһаарылына, Манна хаалыа тогул электродисель

алдынан уолсыйа 2,5 тонна үүт буорту буолла. Ыабыксыттар ынахтары күннэ үстө ыабына бу ый ортотуттан эрэтирдилэр. Бостууктар эппитинээтэрэ намыах. Ити туһунан отделение ветсанитара, народнай контролер Е. Егасов «Сага-олох» хаһаапка суруйуутун кэнниттэн кэмэ дыйылар бэлэттэнилэр, сүөһүттэри кытта үлэ болломтодо ылааһына.

Болугур отделениеты-

гар балаһыанньа арылчыта ордуу. Саамай элбэх үүтү Хайырдас сайылыкка А. Г. Егоров старшайдаах коллектив ыыр. Манна бириднэ ынахтан күннэ 9-түү килограммтан ордуу үүтү ыабылар. Итинтэн көстөрүнэн, эби аһатыны, маччитини кичэйдэххэ көлөр ытан сыллаагы графика кинирер наах баар.

Д. СЕДАЛИЦЕВА, зоотехник.

Үрдүк кирбин мэхтиэтэ

Арбаа Комья-Аралылаах отделение биэр сүрүн сайылга. Ыйыл манна сүөһүттэргэ үс ыартирлаах снл олорор дикэ тутулан үлэһит киллэриллино.

Сайылыкта оройуон комитетин ыабыксыт М. Н. Проппа суартайлаах «Эрилик» комсомолскай-снл ферма ыабыксыт төһөн киллэриллино.

Коллектив маччирар киллэриллино кирбин-го үрдүк-фурманай ынах ахсыттан орто-

туон 1600 кг үүт, сн-дэуоналааһар үүтүна-ран бастакы суортала-рынан туттарына. Ула турута, дон дьулу-ра, түмөүтэ-ити кирбинни ылаах сүрүн мэхтиэтэ.

Снлмостарга ыабыксыттар (хаһаа-тан) Любовь Иванова, Раиса Павлова, Алес-сандра Неустроева уонна Варвара Демья-нича, учуотун Снл-лана Борисова уонна ыабыксыт Агафья Баранкова; ферма биэр чулуу ыабык-сыт көмөһөлөт Илон Филиппа.

П. Оконешников фотолара.

БИГЭРГЭТИЛИННИЛЭР

1983 снл маччирар кэмгэр сүөһү иттигитин бородууксуйатын онгортон таһаарыыны уонна соботуопкалааһыны улаастыгарар, иккис хаачыстыбатын тупсарар иһин оройуоннар, хаһаайыстыбалар республикатаагы социалистической куоталаһыларын усулуобуйаларын ССКП обкомун, Саха АССР Министрдарин Советын, ПССУОС БЫСЛКС обкомун бигэрэттиилэр. Саха АССР Тымна хаһаайыстыбатын ми-

нистрдарин Советын, ПССУОС уонна БЫСЛКС обкомун көһөрүлэ сылдар Кыһыл знамента туттарыллар.

ССКП райкомнара снл торкомнара 14 ториспол ком Ар. Тымна хаһаайыстыбатын министерствота уонна профсоюз обкомун БЫСЛКС райкомнара уонна торкомнара бу үлэсэ социалистической куоталаһылаах кыаһын таһаарыттар абаһиннэртэн-тиилэр.

КИМ СУОҢУУРУЙ?

Япония дьаһайар эргимтэлэрэ, дойдуну Вашингтон барыны хабар стратегиятыгар улам ордуу дьуовардылаларын, байыһынай бэлэмненилэрин күүһүрдүүлэрин, японскай сөбилленилээх күүстөр байыһынай дьаһаллары Япония ыраахтас өттүгэр тэнитэр ылаахтаах оҕорууларын сөптөөх курдук көрдөргө соруман, «советскай байыһынай суоһааһын» туһунан дойдору сотору-сотору лэбэйдилэр. Ол курдук, Япония атын дойдолорго суоһаабатын урдүнэн Дальнай Востокка «Советская Союз байыһынай сөбилленилээх күүстэрин уонна «СС-20» ракеталарын элбэтэ турарын» курдук бигэргэтэллэр. Токиога дойдуга милитаристскай тардыстылалар илэ-чакчы күүһүрдүүлэрин араастан малдьаһаллар, Япония «оборонатаһар дьаһурун үрдэттин» конституция интин иһини ытыттыларын, «бэйэни оборонаналаны» кирбистик уонна ядернай утары үс принциптэр—ядернай сэрин сөбин тийээн азалыт, тулпат уонна оҕорон таһаарбат буолуу принциптэрин—тас өттүгэр тахсыбатын курдук элэллэр.

Чакчылары илан көрөр буоллааха, ити би-

гэргэтинлэр төһө-хачча сыаналаахтарын дакаастыйар ыраахана суох. Бидиринэн, Япония конституцията, сокуон букаланы туһунар буоллааха, Японияда каныан да сөбилленилээх күүстэри олохсугууну уопсайынан бобор. Оттон Япония чөлүгөр түһэрбит армиятын, флотун уонна авиациятын ылаахтара ол урдүнэн сэрин кэмнээһи таһымнарын хайык-үйкэ да бүт сабырайдылар. Иккисинэн, өскөтүн премьер-министр Японияны Дальнай Востоктаагы «тирирдиллибэт азияносецка» кубулуларга аһа бастык эрэннээр, мурдтаагы уонна салгыһынаагы кирбиилэри Япония кытылларыттан тыһылычанди миль иһинэн, онно төһө да Азия көмкө сулареталарын терри-ториялара хабыллыбыттарын иһин, «оборонаны» быһаарыныылаарын туһунан иһитиниэрэ олоһор буоллааһына, ханшак «бэйэни оборонаналаны» туһунан тыл баар буолуон сөбү? Үсүһүнэн, өскөтүн Япония ууларыгар, борта р ы г а р ядернай сэрин сөптөөх американскай авианосецтар уонна атын хардабыллар сундуулар, японскай арыыларга баар үгүс ахсааннаах бааларга ядернай сэрин сө-

сө тарҕатылган туруоруллубут буолларына, ханшак ыдыһый утары принциптэр тустарынан өтнэххэ сөбү? Тихэй океан /Азиатскай оройуонугар АХШ сөбилленилээх күүстэрин Тихэй океаннаагы бөлөһүн 150-ча тыһыланча кыһылээх балачча улахан өтө баар. Оно 4000 кэригэ сөбиллэ тахтыскай ядернай сэрин сөптөрө, сүүһүнэн сэрин сөбин тизимит самолеттар тарҕатылган туруоруллубутлар.

ССРС ама ити байыһынай бэлэмненилэри аахайбат буолуон сөп дуо? Кини бэйэтин, доҕотторун уонна союзтаастарын куттала суох буолууларын араҕаччылыыр дьаһаллары ытынара омнуота суох. Ити дьаһалдар Тихэй океан Азиятаагы оройуонугар АХШ кимэн киирэр, ол иһингэр ядернай, кылабыгар, АХШ манна ядернай иирсэһи төлө тардар түбэлтэтигэр кинини харда олохсугуттан быһылырга ананан туруоруллубут ылааха, ылааһыны тэнниниллэр. Япония куттала суох буолуутугар ким эмэ суоһуур буолларына, ол аһа да ССРС буолбатах, ол—Японияны уонна атын дойдолары бэйэтин ядернай сэрингэ солуох туттааччыларыгар кубулулар АХШ.

А. БИРЮКОВ,
ССТА ырытааччыта.

ОБОЛОР ИККИС ИЙЭЛЭРЭ

Арыылаах—оройуон биир ыраах учаастага. «Чурапчы» совхоз уһуу отделиннэ. Маннаагы обо дьаһалыгыгар-сакыгар билигин 30-ча обо иһитилэр. Кырачааннары көрүүгэ-харайыга, иһитигэ бу коллектив биир опыттаах үлэһитинэн А. С. Казекина буолар. Кини оҕуулааҕа киириэхтэрин иһиннээһи саастаах обо учредениетыгар үлээбитэ уон ахсыс сыла. Ити кэмгэ Анна Софроновна сүүһүнэн оҕону элбэххэ иһтэ-үөрөттө. Бэйэтэ үлэһи-үлэһин үөрөнөн 10 сыллаахыта Якутскайдаагы педагогическай училище туһааннаах отделиннэтин бүтэрэн таптыыр идэтин ылыта.

А. С. Казекина өр сыллаах айымньылаах үлэтэ урдүктүк сыаналанна: кини быйыл «РСФСР нуруутун үөрөбүрүнүн туйгуна» знагынан ыбардаа-ланна.

Кырачааннар иккис ийэлэрин-таптыыр иһтэччилэрин саалтатынан төрөөбүт Арыылаахтарын айылҕатын үөрэтэллэр, кыра да буоллар теплицка оҕуруот астарын үүннэрэргэ көмөлөһөллөр.

СНИМОККА: Анна Софроновна детсад старшай группатын оҕолорун кытта.

П. ОКОНЕШНИКОВ фотога.

Ханна үөрэнэ барыаха—

ЖАТАЙДААБЫ
5 №-дээх ГПТУ

Училище манньк ил-лэргэ үөрэххэ ыһылар: Уоранин бөлдьөгө—3 сыл —1 кылаастаах моторист, 1 кылаастаах маурое (өрүс, муора устун сыл-дгар судноларга);

—1 кылаастаах радио-оператор (өрүс, муора устун сылдар судноларга);

—штурман-механик ко-молёвоччүтэ (1—II группалаах дизельнэй судноларга);

—судокорпусник—оромуөннүт.

Уоранин бөлдьөгө—2 сыл

—капитан сменнай ко-молёвоччүтэ —механик комолёвоччүтэ, суол-нис мастара (өрүс фло-туу обстановочнай суд-нолара);

Уоранин бөлдьөгө—1 сыл

—талман.

Директор аатыгар ба-рыллар сайабыллыаһына үөрэх туһунан докумуон төрөөбүт туһунан сибидиэтэлистебэ (дьягнэзэ), 3x4 см кээмэйдээх алта фотокарточка, үөрэммит эбэтэр үлээбит сиртэн характеристика, кэргэт-тэрин туһунан ысты-баапка уонна 286 №-дээх форманан медсправка сыһыарыллаллар. Сайа-быллыаһынар 1983 сыл сэттиннэ 1 күнүтэр дьэри ылылаллар.

Училищеда 15 уонна онтон үөһэ саастаах, ол иһингэр Советскай Армия көмкөтигэр сулууспалаа-быт, эр дьоннор киирин экзамена суох ылылал-лар. Училищеда ылы-лыбыттар уопсай дьы-нэн, форменнай таһа-һынан, аһаһытынан хаа-чылаалар.

Үөрэмччилэргэ суд-ноларга эбэтэр сыахтар-га производственнай үө-рэхтэрини барар кэмнэ-ригэр, хоту сиргэ үлээ-һи иһин надбавканы алдан турар, хамнас тө-лөһөр. Училищеда үөрэм-ит сыллара үлэ стаһы-гар ааһылар.

Радиооператор уонна талман идэтигэр уола-тар уонна ыргытар ылылаллар.

Училищени туйгунуук бүтэригэр урдүк үөрэх заведениеларыгар кон-курс суох киирэн сал-гыы үөрэниэхтэрин сөп.

Училищеда спортивнай сепциялар үлэһитлэр. Бадалахтар үгүкүү, ырыа, ВИА, о.д.а. куру-буоктарга дьаракта-һыахтарын сөп.

Аадырыһыт: 677902, Жатай бөл., тел: 93-24-07.

АДМИНИСТРАЦИЯ.

Таптыыр ийэбит, эбэ-бит, аймахпыт

ЗАХАРОВА

Татьяна Семеновна уһунуук ыалдьан өл-бүтүн, курутууан ту-рун, иһитиннэрэбит. Оҕолоро, сөһүннэрэ, аймахтара.

С. ЖИРКОВ.

Редактор

А. Е. ЧИГИНПАРОВ.

Редакция
ПОЧТАТЫТТАН
СИ-ДЬУГЭЭР
ОЛОРБОТ

А. К. Пестерев кырды-баһы Хаптаҕоҕо бары би-лэллэр. Кини сыл ахсын сүүһүнэн кыраабыл, сирдылаах оҕорон отде-лениеда улаханньк кө-мөлөһөр.

Быйыл Александр Куз-мич хайык-үйэ 150 уе-туун кыраабыл утун оҕордо. Кырдыаас субу күннэргэ үгэһинэн кыра-кый сөһүннэр мунньан өттүү барыада. Ити кур-дук үлэһээн кини сыл ахсын 10-тан тахсалыы тоһо бастын хаачысты-баалаах оту советуоска-лыыр.

Т. СОКОЛЬНИКОВ.

ХОРСУН ПЮКЕРГА
МАХТАНАБЫТ

Бийиги оҕобут, 9 саас-таах Света, соторутаагы-та сөгүөлүү сылдьан уу-га түспүтүн Чурапчы ор-то оскуолатын 8 «А» кы-лааһын үөрэнээччигэ Ко-ля Захаров өрүһүйдэ.

Светабытын олуттун быһаһабыт хореун пи-нерга уонна кини тө-роппуттаригэр ис сүрөх-тэтигэр махтанабыт.

Клара уонна Дмитрий МАКАРОВТАР.

Былыргы тюркдар бөрө-нү бэйэлэрин көмүскээч-чилэринэн алаан бэрт үр-дүктүк туталлара, ытык-тыһыллара. Кинилэргэ бө-рө түүтэ уонна тийэ на-реднай медицина тут-тулаллара. Бөрө ааты-нан оҕолорун ааттыылла-ра: назахтарга Бөри «бө-рө», Бөрибай, Каскырбай «бөрөнөн баай», Бальтрик «бөрө оҕото», киргизтэргэ Бөрүбай, Бальтурук, уз-бектарга Бури, Бөрихан, Бөрибай дьин бөрөттөн төрүттээх ааттар баалла-ра. Карачайбалкардар Бе-ру дьин ааттара бийиги тылбытыгар дордоонунан да бэрт чугас бөрү-бөрө.

Гагауэтар кини тугу са-мырын уонна тугу ты-нарга сөннэриин бөрө ба-рытын курдаттыы билэ сылдьар дьин итэрбэл-лэрэ. Ол иһин бөрө туһу-нан көпсөтин буоллар ара, дьахталлар сибиги-нэһин сагарсаллара. Ки-нилэр ыар андаардара Джанвар урсун «ийигин бөрө баһылаатын» дьин этэ. Тюркдар бөрө чааһы-гар итинни дьин итэ-рэллээхтэрэ.

Урукку өттүгэр саха-ларга эмэ бөрө итэбэлэ уонна, сэдэх да буоллар, бөрөлүү ааттар бааллар эбит. «Саха былыргы сө-һүннэрэ уонна көпсөһүн-нэрэ» (М.-Л. 1966) дьин Г. Эргис кинигэтигэр көпсө-һүннэрэ. Сында баай Тытын тейон аатынан Борофонно тарыйыт ыһаһар тулааһа, дьа-

БӨРӨ

Антропонирика

дагы Бадыр эмээхсин уола Бөрө Бөтөһө Тытын ааттаах атын атаһынан сырасан кыайар. Тытын тейон сөрү дьин сөһөн, кылайыт уолга Бэрт Ха-ра дьин ааты биэрэр, ол аат кинэххэ иһэр (I ч., 130 с.).

Амжада, Соморсуу Арыылааһар олохтоох Бө-рө сага соргулаах Бөрө Ботуннар дьин албэх ба-рааттыы дьон (Маһарах, Тизтэйбит Боотур, Уһа-нэй Мэччирок, Бэрт Хара ус. д. а.) ыаллыы олоһор Наахаралары кытта хай-дах кыргыспыттарын эмэ ити кинигэттэн аа-дан билэбит (I ч. 199 с.). Ол сэриннэһин туһунан саха суруйааччыта Эри-лик Эристин «Бөрө Бө-түннэр» дьин биллэр көп-сөһүннэр бары бөркө бил-лэр.

«Саха сирин XVII үйэ-тээги историятыгар ма-тырыйаалларга» (М., 1970) Боотурускайга (Кулау Дааду, Трека) Ворыан «Бөрө уола Кулау (Доллу Төрөкэ)» дьин кини баара суруллубут. 1776 сыл сир-тэтигэр бидэмийигэр Копжа Верчиха дьин ааттаах кини Булуу Ноо-руктэһийтин испийлэгэр баара. Бу ааты сахалыы Бөрөчөөх уола Куобдаа дьин аарыаха сөп кур-дук. Э. Пекарская «Саха тылын тылдьытыгар» Бо-

рөкүйэ Бөтөс дьин алба-һа» бухатырын аатын киллэрбит.

Сахаралар, атын тюрк-скай омуктарга курдук, бөрөгө онук дьин сү-гүрүйүү баара биллибэт. Э. Пекарская суруйбута: «Волк считается одним из шаманских животных и поминается в заклина-ниях. Бөрө ыт — хищная как волк собака», — дьин (F23 с. 160). Билигин са-харлар бөрө иһэттин, төр-донуу «е комодо оҕос-толдор, «бөрө курдук иһ-сэлээх» дьэччилэр.

Хахай кыылы кытта бодоруспатах Европа бы-лыргы омуктара күүс-уох символунан «Ты хаһа-йыһын» быһылытынан бө-рөнү ытыктыыллара, бө-рөгө сүгүрүйэллэрэ, кини атын оҕолоругар иһэ-рэллэрэ.

Степан Караджичтаах сотору-сотору оҕолоһо-лор да, бары кыра эр-дэхтэринэ өхүтлөөн не-литтэрэ. Кырдыаас сир-төрт оҕуһаарын былыр-ты итэрэллэрин өйдүү биэрбитэ: «Өскөтүн эи уолаттарыт өдө турар буоллахтарына, сага тө-гүүр уолтун Вук дьин аатта. Бөрөлөр күүс-тээхтэр уонна тулуур-дуохтар. Өлөр өлүү бө-рөнү кылайбат. Онук аа-тан уолтун бөрө курдук көтүн буолуо» дьини.

Ити угаһи туһунан 1787 сыл албан аатырбыт ученай, төлөһөөх па-триот Вук Караджич тө-рөөбүтэ.

Былыргы германецтар хотойу, бөрөнү, эбэни, кабаны үрдүк аналлаах баһылык кыаһыларын аараллара, кинилэргэ сү-гүрүйэллэрэ. Ол иһин не-мецтэргэ «бөрө» ааттаах-тар үгүстэр Вольф «бө-рө», Адольф «благород-ный волк», Арнульф «орел+волк», Вольфганг «волк+ходить», Вольф-рам «волк+ворон», Ван-дольф «стрел+волк», Рандальф «пист+волк», Рудольф «совет+волк», Англичаннарда Вульф-сам «волк+камень».

«Бөрө» өйдөбүллээх аа-тар Европа атын да но-рузоттарыгар элбэхтэр: болгардарга Вилко «бө-рө», Куит тур «бөрө», Ву-кан «бөрө тылпаттын», нууччаларга Дукарин грек. «бөрө», Луи лат. «бөрө». 1492 сыл Мак-симиллан императорга тийэн илбит Нуучча посольствотын састабы-гар Москва биллилээх дипломата дьак Волк Ку-рицын баара. Нуучча — саха ортогутар кинини тардаммыт Волков («бө-рө уола») арааһаһыа — бы-лыргы нууччалар Волк дьин ааттарыттан хаа-дыт тодох.

С. ЖИРКОВ.

Редактор

А. Е. ЧИГИНПАРОВ.